

Kernos

Revue internationale et pluridisciplinaire de religion
grecque antique

1 | 1988
Varia

Messages adressés lors de la séance académique

Édition électronique

URL : <http://journals.openedition.org/kernos/1720>

DOI : 10.4000/kernos.1720

ISSN : 2034-7871

Éditeur

Centre international d'étude de la religion grecque antique

Édition imprimée

Date de publication : 1 janvier 1988

ISSN : 0776-3824

Référence électronique

« Messages adressés lors de la séance académique », *Kernos* [En ligne], 1 | 1988, mis en ligne le 23 mai 2011, consulté le 24 septembre 2020. URL : <http://journals.openedition.org/kernos/1720> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/kernos.1720>

Kernos

**MESSAGE ADRESSÉ PAR M. R. MARTIN,
AMBASSADEUR DE BELGIQUE EN GRÈCE**

Vous ne serez pas étonnés si j'affirme que c'est avec plaisir que j'ai accordé mon patronage au colloque sur la «Pluridisciplinarité dans l'étude de la religion grecque antique».

Il est en effet clair qu'en tant qu'ambassadeur de Belgique en Grèce, on se réjouit de tout élément de coopération culturelle entre les deux pays. Or nous nous trouvons ici devant une initiative émanant de plusieurs universités concernant un sujet de grande importance.

De plus, le fait qu'il s'agit d'une approche pluridisciplinaire mérite vraiment la plus haute estime, étant donné que cette méthode de travail n'est pas encore si évidente en ce domaine.

Je puis en outre révéler que cette initiative est doublement la bienvenue puisque, l'accord culturel belgo-hellénique ne devant être renouvelé que dans quelques mois, peu de manifestations culturelles sont à signaler entre la Belgique et la Grèce pour l'instant...

Ceci est bien dommage car une coopération active s'avère incontestablement positive entre deux petits pays à l'histoire souvent similaire quant aux périodes d'occupation et à la date d'indépendance, et qui se situent géographiquement à un carrefour de cultures, respectivement au Sud et au Nord de l'Europe.

Je ne voudrais pas, dès lors, manquer de rendre un hommage tout particulier aux fondateurs du «Centre d'Etude de la Religion Grecque Antique» et j'ose espérer qu'il pourra s'étendre à toutes les universités belges et grecques avec, pour ce qui est de la Belgique, l'intérêt de toutes les communautés.

Puisse cette première initiative constituer le prélude à toute une série d'activités tant en matière de conférences, de réunions, de recherches scientifiques que de recherches archéologiques.

**ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ «ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙ-
ΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ» ΚΑΘ. κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΠΟΝΗ.**

Μέ άληθη συγκίνησιν άπευθύνω χαιρετισμόν εἰς τό Συνέδριον αὐτό, τήν ἐπιτυχίαν τοῦ ὅποιου ἔγγυᾶται ἡ εὐτυχής ἐπιλογή τῶν εἰσηγητῶν. Καλλιεργηταί διαφόρων ἐπιστημονικῶν κλάδων, ὅπως τῆς ἀρχαιολογίας, τῆς ἱστορίας, τῆς θεολογίας, τῆς φιλολογίας καὶ τῆς φιλοσοφίας, θά συμβάλλουν κατά τρόπον οὓσιαστικόν εἰς τήν διεπιστημονικήν μελέτην τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς θρησκείας καὶ μυθολογίας.

Προσωπικῶς αἰσθάνομαι μεγάλην ἰκανοποίησιν διότι μέ τό Συνέδριον αὐτό ἀρχίζει ἡ συγκεκριμενοποίησις τοῦ ἐπιστημονικού μόχθου τῶν Ἐταίρων τοῦ «Κέντρου Μελέτης τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας», τό ὅποιον καλύπτει κατά τρόπον ἀναντίρρητον ἔνα μεγάλο ἐπιστημονικό κενό καὶ συγκεντρώνει τάς προσδοκίας τῆς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς κοινότητος. Διότι ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητον γεγονός ὅτι ἡ καλυτέρα γνῶσις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς κοινωνίας δέν ἔξαρταται μόνον ἀπό τήν πρόοδον εἰς τούς τομεῖς τῆς ἱστορίας, τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης, τῆς φιλολογίας καὶ τῆς φιλοσοφίας. Σημαντικωτάτη ἐπί τοῦ θέματος εἶναι καὶ ἡ προσφορά τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναλύσεως καὶ μελέτης τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων τό ὅποιον παρουσιάζει πληθώραν εἰδοποιῶν ἴδιαιτεροτήτων καὶ θεμελιωδῶν διαφορῶν τόσον ὡς πρός τάς θρησκευτικάς δοξασίας τῶν ἄλλων ἀρχαίων πολιτισμῶν, ὃσον καὶ ὡς πρός τόν Χριστιανισμόν, τήν ἐπίσημον θρησκείαν τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων. Πρέπει δέ νά τονισθῇ ὅτι ἡ μετά ἀγάπης καὶ ἐπιστημονικῆς προσηλώσεως μελέτη τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς θρησκείας δέν σημαίνει ἐπ' οὐδενί ἀμφισβήτησιν τῶν ἀνωτέρων ἀνθρωπίνων θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλ' ἀπεναντίας βοηθεῖ εἰς τήν καλυτέραν καὶ

πληρεστέραν κατανόησιν τοῦ πνευματικοῦ ὕψους αὐτοῦ, καθώς καί τῆς ἀνεπαναλήπτου προσφορᾶς του εἰς τήν ἐν γένει ἴστορίαν τοῦ ἀνθρώπου.

‘Η ίκανοποίησίς μου εἶναι ἀκόμη μεγαλυτέρα διά τό γεγονός ὅτι ἡ ἐπιστημονική αὐτή προσπάθεια τοῦ «Κέντρου Μελέτης τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας» δέν περιορίζεται μόνον εἰς τόν χῶρον τῆς ἡμεδαπῆς, ἀλλ’ ἀποτελεῖ γόνιμον καρπόν διεθνοῦς συνεργασίας: τά διάφορα ἐπιστημονικά ἰδρύματα τοῦ Βελγίου, ὅπως τό Βασιλικόν Μουσεῖον τοῦ Μαριμόν τό ὅποιον ἀποτελεῖ τήν διεθνῆ ἔδραν τοῦ Κέντρου, ἡ Βελγική Ἀκαδημία, τά Πανεπιστήμια Βρυξελλῶν καί Λιέγης, συνεπικουρούμενα ἀπό τό ἔκδηλον ἐνδιαφέρον Πανεπιστημίων τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καί τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς, ἀποτελούν πολυτιμοτάτους ἀρωγούς εἰς τήν ὅλην ἀξιέπαινον ἐπιστημονικήν προσπάθειαν.

’Εκ μέρους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἡ ὅποία παρακολουθεῖ μέ ἀγάπη καί ἐνδιαφέρον τήν προσπάθειαν αὐτήν, ἀπευθύνω τόν χαιρετισμόν αὐτόν εὐχόμενος εὐόδωσιν ἐργασιῶν.

**MESSAGE ADRESSÉ PAR M. CH. DELVOYE,
MEMBRE DE L'ACADEMIE ROYALE DE BELGIQUE**

La Classe des lettres de l'Académie Royale de Belgique, qui m'a fait l'honneur de me désigner pour la représenter à ce colloque, suivra avec d'autant plus d'intérêt la voie dans laquelle vous vous êtes engagés qu'elle a compté en son sein plusieurs personnalités éminentes qui ont fait progresser nos connaissances sur la religion grecque.

Le pionnier de ces études dans notre pays fut le comte Eugène Goblet d'Alviella, érudit en même temps qu'un homme politique libéral, pour qui fut créé en 1884, à l'Université libre de Bruxelles, le premier cours d'histoire des religions en Belgique. Ses curiosités s'étendaient à l'ensemble des phénomènes religieux, antiques et contemporains. On a pu dire que son ouvrage sur *La migration des symboles* «fut l'un des fondements de l'archéologie religieuse». On lui doit aussi des travaux sur les mystères d'Eleusis.

Dans la génération suivante, Franz Cumont, figure entre toutes prestigieuse, unit les compétences du philologue, de l'historien, de l'épigraphiste et de l'archéologue en de brillantes synthèses. Sa thèse de doctorat sur *Alexandre d'Abonotichos, un épisode de l'histoire du paganisme au IIe siècle de notre ère* annonçait ce qui devait être l'une de ses principales préoccupations : les influences orientales sur le paganisme dans l'Empire romain. Il fut longtemps le maître incontesté des études sur le mithriacisme. Ses recherches sur l'astrologie et la religion astrale nourrissent un livre capital intitulé *Astrology and Religion among the Greeks and the Romans*. Dans le même ordre d'idées, il publia, en collaboration avec son ami et confrère Joseph Bidez, deux volumes sur *Les Mages hellénisés, Zoroastre, Astanès et Hystaspe d'après la tradition grecque*.

Bidez s'était aussi attaché, de son côté, à reconstituer les mystères et les rites magiques des néopythagoriciens. Et les travaux si originaux qu'il a consacrés à l'empereur Julien, dit l'Apostat, relèvent en grande partie de l'histoire des religions.

Trois des académiciens qui ont enrichi de leurs apports l'histoire de la religion grecque étaient d'anciens membres belges de l'Ecole française d'Athènes. Ce furent Armand Delatte, Albert Severyns et Henri Grégoire.

Armand Delatte, éditeur de nombreux textes grecs relatifs à l'histoire des religions, qu'il avait lus dans les manuscrits des bibliothèques publiques d'Athènes lorsqu'il était membre de l'Ecole, fit preuve d'une érudition d'une ampleur exceptionnelle et d'une extrême rigueur de méthode dans ses travaux sur la divination, la magie et le *cycéon*, breuvage rituel des mystères d'Eleusis.

Albert Severyns, ayant donné dans son oeuvre la prééminence aux poèmes épiques, a évoqué dans un livre de façon très vivante les figures des *Dieux d'Homère*, leurs rapports entre eux et avec les êtres humains.

Enfin Henri Grégoire, à qui aucun des aspects de l'hellénisme n'était étranger, fonda et anima, dans les années 1950, une «société d'études mythologiques» à laquelle il donna le nom de Théonoé, la prophétesse égyptienne de l'*Hélène* d'Euripide. C'est dans le cadre des travaux de cette société qu'il publia, avec la collaboration de Roger Goossens et de Marguerite Mathieu, son livre, aux vues audacieuses, sur *Asklépios, Apollon Smintheus et Rudra, études sur le dieu à la taupe et le dieu au rat dans la Grèce et dans l'Inde*.

Je suis persuadé que les travaux du C.E.R.G.A., où sont associés amicalement savants grecs et savants belges, en attendant des savants d'autres nationalités, s'inscriront, avec les éclairages nouveaux qu'apporte notre époque, dans la lignée de ces grands devanciers, dont la Belgique érudite est légitimement fière.

**ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΗΣ
«ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ»
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΚΑΘ. κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΥΛΩΝΑ †**

Βαθυτάτη είναι ή συγκίνησις ή όποια μέ διακατέχει ώς Γενικόν Γραμματέα τῆς «ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας» καὶ πολλαὶ αἱ σκέψεις, αἱ όποιαι μοῦ δημιουργοῦνται μέ ἀφορμήν τό Συνέδριον τοῦτο.

Εἰς τοῦτον τὸν χῶρον τῆς αἰθούσης τελετῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἔχουν λάβει χώραν πολλαὶ ἐπιστημονικαὶ ἐκδηλώσεις μέ θέματα ἀντλούμενα ἐκ διαφόρων τομέων τῆς ἀρχαιογνωσίας. Διά πρώτην ὅμως φοράν ἵκανός ἀριθμός διαπρεπῶν Ἑλλήνων καὶ ξένων ἐπιστημόνων ἐστιάζουν τό συλλογικόν ἐπιστημονικόν των ἐνδιαφέρον εἰς τήν ἔρευναν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς θρησκείας, ἐπιλέγοντας ώς κύριον ἄξονα τῆς ἐπιστημονικῆς των ἀνησυχίας τήν διεπιστημονικήν μελέτην τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Ἡ διεπιστημονική προσέγγισις τῆς ἀρχαίας θρησκείας, ή όποια ἀποτελεῖ καὶ τό θέμα τοῦ παρόντος συνεδρίου, ἀποδεικνύει εἰς τήν πρᾶξιν τήν ἐπισήμως ἔξαγγελθεῖσαν καὶ καταστατικῶς διατυπωμένην θέλησιν τῶν ἔταιρων τοῦ «Κέντρου Μελέτης τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας» νά μήν ἀποτελέσουν Σχολήν θρησκειολογικήν μέ οἰκείας καὶ μονολιθικάς ἐπιστημονικάς καὶ ἴδεολογικάς κατευθύνσεις· ἀλλ᾽ ἀπεναντίας, νά δημιουργήσουν ἔνα χῶρον δεχόμενον τήν ἐπιστημονικήν συμβολήν τῶν ἀπανταχοῦ εὑρισκομένων ἔρευνητῶν, ἀνεξαρτήτως τῆς προσωπικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς των ἀντιμετωπίσεως τῆς θρησκειολογικῆς ἔρευνης.

Ἡ ἀρχαιολογική ἔρευνα ἔχει πολλά νά ἀποκομίσῃ ἀπό τήν ὁρθήν λειτουργίαν τοῦ Κέντρου. ᩉς πλειονότης τῶν ἀρχαιολογι-

κῶν χώρων τῆς πατρίδος μας εἶναι ναοί, πλῆθος δέ τά ἐκτεθειμένα εἰς διάφορα μουσεῖα τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἔξωτερικοῦ ἔργα τέχνης, τά δποια προέρχονται ἀπό ιερούς χώρους. Ἡ ἀρχαία ἐλληνική ἀρχιτεκτονική ἀποτελεῖ κυρίως ἀρχιτεκτονικήν θρησκευτικήν, ἡ δέ μνημειώδης γλυπτική ἐτέθη ἐξ ἀρχῆς εἰς τήν ὑπηρεσίαν τῆς ἀρχαίας λατρείας. Ὄλόκληροι κατηγορίαι ἀγγείων, δπως οἱ κέρνοι καὶ αἱ πλημοχόαι, ἀποτελοῦν σκεύη προωρισμένα διά χρῆσιν τελετουργικήν. Αἱ παραστάσεις καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν νομισμάτων ἐνεπνέοντο ἀπό τόν χῶρον τῆς θρησκείας καὶ τῆς μυθολογίας, πολλαί δέ εἶναι αἱ ἐπιγραφαί αἱ σχετικαί μέ τήν διεξαγωγὴν τῶν ἀρχαίων λατρειῶν.

Ἡ σωστή λειτουργία τοῦ «Κέντρου Μελέτης τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας» θά δημιουργήσῃ τάς ἐπιστημονικάς προϋποθέσεις διά τόν συντονισμόν τῆς διεθνοῦς ἐρεύνης καὶ θά προαγάγῃ τήν ἀρχαιολογικήν ἐπιστήμην προσφέροντάς της νέους δρίζοντας γονίμου δημιουργίας.

Ως Γενικός Γραμματεύς τῆς «ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας» καὶ ώς Ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ «Κέντρου Μελέτης τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας» εύχομαι ὀλοψύχως εὐόδωσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ παρόντος Συνεδρίου.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΞΕΝΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗ ΛΙΕΓΗ κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

Μέ αἰσθήματα ἵκανοποίησης χαιρετίζουμε σήμερα τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου μὲθα τήν διεπιστημονική μελέτη τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας.

΄Αποτέλεσμα μιᾶς ἀκόμα προσπάθειας νά ἐνισχυθεῖ ἡ συνεργασία ἀνάμεσα στό Βέλγιο καί τήν Ἑλλάδα, μέσα ἀπό τόν δίαυλο τῆς πολιτιστικῆς ἐπικοινωνίας καί ἔχοντας σάν βάση τήν ἴστορική ἔρευνα, ὁ καινούργιος αὐτός θεσμός ἔρχεται νά καλύψει ἔνα κενό καί νά δώσει λειτουργική κίνηση στό χῶρο ὅπου θά ἀναπτύξει τή δραστηριότητά του. Ήρχεται νά δυναμώσει τή μακρά παράδοση τῶν ἑλληνιστικῶν σπουδῶν στό Βέλγιο καί νά ἀνοίξει νέους δρόμους ἀμφιδρομης ροῆς. Θυμίζουμε, ὅτι Βέλγοι ἀρχαιολόγοι ἔχουν συνδέσει τό ὄνομά τους μέ τήν ἀνασκαφική ἔρευνα καί τήν ἀνακάλυψη ὀλόκληρων ἀρχαίων πόλεων σέ διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὅπως στήν Ἀττική, τήν Κρήτη, τήν Θάσο, κλπ., ἀλλά καί τοῦ εὐρυτέρου ἴστορικοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου ὅπως τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί τῆς Κύπρου.

΄Επίσης εἶναι εύτυχής συγκυρία τό γεγονός ὅτι ὁ χῶρος μελέτης στόν ὅποιο εἶναι ἀφιερωμένο τό «Κέντρο Μελέτης τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας», ἀποτελεῖ τό γενικώτερο σύνολο, στό ὅποιο ἀνήκε τό θέμα μιᾶς πρόσφατης ἐπιστημονικῆς δραστηριότητας στό Βέλγιο, ἡ ὅποια σηματοδότησε μία σειρά σημαντικῶν ἔξελίξεων στήν καλύτερη καί ἔναργέστερη ὀργάνωση τῆς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς κοινότητας. Ό «θάνατος», ἡ τά ἔθιμα ταφῆς τοῦ προϊστορικοῦ ἑλληνισμοῦ, ἥταν τό θέμα πού ἐπιλέξαμε γιά τό διεθνές ἀρχαιολογικό συμπόσιο τῆς Λιέγης, τό ὅποιο ἔλαβε χώρα τό 1986. Οἱ ἐμπειρίες πού ἀποκομίσαμε ἀπό αὐτό, ἐπέτρεψαν στίς τοπικές ἀκαδημαϊκές ἀρχές τήν θέσπιση διεθνῶν ἐπιστημονικῶν συμποσίων οἱ ὅποιες ὀνομάζονται «Rencontres

Egéennes Internationales», «Αίγαιακές συναντήσεις», καί φιλοδοξοῦν νά ἀποτελέσουν διεθνή πόλο ἔλξεως τῶν ἀπανταχοῦ ‘Ελληνιστῶν. Ἐνθαρρυντικό γιά μιά στενή μελλοντική εὐρύτερη συνεργασία εἶναι τό γεγονός ὅτι παράγοντες τῆς διοργανώσεως τῶν διεθνῶν «Αίγαιακῶν συναντήσεων» ἀποτελοῦν συγχρόνως μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ «Κέντρου Μελέτης τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας».

Ἄλλα καί στόν εὐρύτερο εὐρωπαϊκό χῶρο καί σέ μία ἐποχή πού ἡ ἀλληλογνωριμία τῶν λαῶν τῆς ἡπείρου μας καθίσταται ἀναγκαία προϋπόθεση τῆς ἐπικοινωνίας μας, τῆς προσπάθειας νά συμπήξουμε τίς δυνάμεις μας καί βοηθᾶ στήν σωστότερη τοποθέτησή μας ἀπέναντι στά ποικίλα, κυρίως πολιτικά προβλήματα, ἡ ἱστορική γνώση, προϊόν ἔρευνας καί κόπου, ἔρχεται νά στηρίξει καί τήν πολιτική θέση.

Θά ἥταν ἀδιανόητο, γιά τήν κοινωνία πού ἔχει ἐπιφορτίσει τόν ἔρευνητή μέ τό ἔργο του, νά ἀγνοήσει τό ύλικό πού ὁ τελευταῖος ἀνακαλύπτει μετά ἀπό πολλή προσπάθεια. Ὕλικό πού ἀποδεικνύει καί πείθει, ἀνατρέποντας τεχνητές θεωρίες ἡ φαλκιδεύσεις καί ἀποκαθιστώντας ἱστορικά δίκαια. Αὐτή ἡ δεοντολογία τῆς ἀποστολῆς, συντελεῖ παράλληλα μέ τίς θέσεις καί τά ἀποτελέσματά της, στήν ἀνάδειξη τῆς ἀλήθειας ως μόνου ὀδηγοῦ γιά τήν διαμόρφωση δίκαιης στάσεως.

Ἄγκαλιάσαμε ἀπό τήν πρώτη στιγμή τή σκέψη καί τήν πρωτοβουλία γιά τή δημιουργία αὐτοῦ τοῦ νέου θεσμοῦ γιατί εἴμαστε πεπεισμένοι ὅτι οἱ λαμπροί Ἑλληνες καί Βέλγοι ἐπιστήμονες πού πῆραν τήν ἀπόφαση νά δουλέψουν μαζί πάνω σέ κοινό πρόγραμμα ἔρευνας, ἔρχονται νά βοηθήσουν μία ἄλλη προσπάθεια πού ἔδω καί καιρό γίνεται στό Βέλγιο μέ κύριο σκοπό της τήν ἐνημέρωση τῆς ἐκεῖ κοινῆς γνώμης ἐπάνω σέ θέματα ἱστορικῆς ἀλήθειας. Αὐτή ἡ σύγκλιση μιᾶς ἀπό τίς πολλές διαστάσεις λειτουργίας καί δραστηριότητάς μας, μᾶς δίνει ὀργανικό καί λειτουργικό ρόλο σέ θέματα τῆς ἐποχῆς μας προσδιορίζοντας σέ ἕνα κάποιο βαθμό τήν ἔξελιξή τους.

Δέν θά ἥταν λοιπόν ὑπερβολή, ἂν λέγαμε, προβάλλοντας τόν ἀπλό αὐτό συλλογισμό στό χρόνο, ὅτι ἡ ἱστορική καί ἀρχαιολογική ἔρευνα, ἐνῶ ἔχει σάν ἀναφορά της τό παρελθόν μας ἔρχεται μέσα ἀπό τίς ἀνακαλύψεις της σάν ὀδηγός καί σήμα ἀπό τό μέλ-

λον.

‘Η ύλοποίηση πλέον τῆς συνεργασίας αὐτῆς τῶν διαπρεπῶν ἐπιστημόνων καὶ ἡ συγκεκριμενοποίησή της μέ τήν ἵδρυση τοῦ «Κέντρου Μελέτης τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας», πρέπει νά ἀποτελέσει τόν θεμέλιο λίθο γιά τήν δραστηριοποίηση τῆς συγγενοῦς ἐπιστημονικῆς κοινότητας καὶ σέ Εύρωπαϊκό ἐπίπεδο.

‘Εάν, ώστόσο τό σημερινό Συνέδριο ἀποτελεῖ τήν οὐσιαστική ἐπιστημονική «ίδρυτική πράξη» καὶ ἐκφράζει κατά τόν καλύτερο τρόπο τή θέληση τῶν ἑταίρων τοῦ «Κέντρου Μελέτης τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας» γιά εύρεια καὶ διεπιστημονική προσέγγιση τῆς μελέτης τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, ὁ χῶρος ὁ ὅποιος φιλοξενεῖ τό Συνέδριο αὐτό ἀποτελεῖ μία πρώτη ἀναγνώριση τῆς προσδοκώμενης προσφορᾶς του στόν τομέα τῶν κλασσικῶν σπουδῶν. Πιστεύω δέ ὅτι ἀποτελεῖ ἴδιαιτέρως εύτυχη συγκυρία ὅτι ἡ γέννηση τοῦ «Κέντρου Μελέτης τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας» συμπίπει μέ τόν ἔορτασμό τῶν 150 χρόνων τῆς «ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας» ἡ ὅποια, ἐπί ἐνάμισυ αἰώνων προσφέρει ἀνυπολόγιστες ὑπηρεσίες στήν ἔρευνα καὶ τή σπουδή τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μας.

Τελειώνοντας θά ἥθελα νά σημειώσω ὅτι τό Βέλγιο, χώρα ἐπιστημονικῆς ἀνησυχίας, μέ παράδοση καὶ πολιτισμό βασισμένο σέ κλασσικές ἀρχές καὶ λαό μέ αἰσθήματα ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ πρός τήν πατρίδα μας, εἶναι ἀνοιχτό σέ κάθε σκέψη δημιουργικῆς συνεργασίας. Καὶ ἡ Ἑλλάδα, χῶρος καὶ χώρα ἴδιαιτερα εύαισθητοποιημένη ἱστορικά, δέν ἔχει παρά νά χαιρετίσει τήν πρωτοβουλία αὐτή προσφέροντας τήν βοήθειά της γιά τήν πραγματοποίηση τῶν ἐπιστημονικῶν τῆς στόχων.

Στόν σκοπό αὐτῆς τῆς ἀμοιβαίας κίνησης γιά συνεργασία, σέ ὅλους τούς τομεῖς, ἔρχεται σάν ἐλάχιστος φόρος συμμετοχῆς καὶ ἡ δική μας παρουσία, ἡ διαβεβαίωση γιά θερμή συμπαράσταση καὶ ἡ διαρκής διαθεσιμότητά μας.